

Yhteenveto kansantalouden tilinpidon EKT 2010 -uudistuksesta

1. Taustaa

Euroopan Unionissa siirrytään uuteen tilinpitojärjestelmään (EKT 2010, englanniksi ESA 2010) syyskuun lopussa 2014. Tilinpidon tiedot pohjautuvat tuolloin uuteen EKT 2010 -menetelmäkäsikirjaan. Suomen osalta uuteen järjestelmään siirryttiin 11.7.2014 julkaistuissa kansantalouden tilinpidon tiedoissa.

Uudistukseen ei sisälly paljoakaan perustavanlaatuisia muutoksia, mutta uudistuksen myötä kansantalouden tilinpidon järjestelmä päivittyy ajantasaisemmaksi suhteessa nykyiseen taloudelliseen ympäristöön ja vastaa tietojen käyttäjien uusiin tietotarpeisiin. Uusi EKT 2010 muun muassa laajentaa varojen käsitettä kattamaan tutkimus- ja kehittämismenot ja ohjeistaa vanhaa järjestelmää paremmin globaalien tuotantotapojen tilastointiin.

Uudistuksessa kansantalouden tilinpidon keskeisiin luokituksiin tuli useita muutoksia. Erityisesti tämä koskee sektoriluokitusta, varaluokitusta ja taloustoimiluokitusta, joihin tuli sisällöllisiä ja rakenteellisia muutoksia. Sektori-, vara- ja taloustoimiluokitusten julkaisutasojen muutokset on kuvattu erillisessä taulukossa. Myös taloustoimien koodit muuttuivat joiltakin osin.

Tämä katsaus EKT 2010 aikasarjojen sisältöön pyrkii kuvaamaan tietojen käyttäjien kannalta tärkeimmät muutokset. Osa niistä ei suoranaisesti liity EKT 2010 -uudistukseen vaan on muita tarkennuksia aikasarjoihin. Tilastokeskuksesta saa tarvittaessa yksityiskohtaisempia, ilmiöaluekohtaisia katsauksia (suomeksi) tehtyihin muutoksiin.

2. Tärkeimmät sisältö- ja menetelmämuutokset

2.1 Tutkimus- ja kehittämismenot investoinneiksi

Tutkimus- ja kehittämistoiminta (t&k) tarkoittaa systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä tuotannossa uusien sovelluksien löytämiseksi. Se sisältää sekä perustutkimuksen, soveltavan tutkimuksen että kehittämistyön.

Tutkimus- ja kehittämismenot käsitellään EKT 2010 -järjestelmässä pääoman muodostuksena eli investointina eikä enää juoksevana menona. Se nostaa bruttokansantuotteen tasoa noin 4 prosenttia viime vuosina, mikä on uudistuksen selvästi merkittävin vaikutus bruttokansantuotteeseen.

Tutkimus- ja kehittämisinvestoinnit koostuvat itselle tuotetusta t&k:sta, joka on kirjattu erään 'tuotos omaan loppukäyttöön', sekä muualta, muun muassa ulkomailta ostetusta t&k:sta. Yritysten välituotekäytöstä vähennettiin t&k-menot siltä osin kuin niiden katsotaan kuuluvan tilinpidon investointikäsitteen piiriin. Välituotekäyttöön jätettiin sellaiset ulkopuolelta ostetut t&k-panokset, joita on käytetty välituotteena oman tutkimus- ja kehittämisinvestoinnin tuottamisessa.

Pääasiallisina lähdeaineistoina käytettiin Tilastokeskuksen tutkimus- ja kehittämistoiminta -tilastoa eriteltynä yrityssektoriin ja julkisyhteisöihin (ml. korkeakoulut) sekä palveluiden ulkomaankaupan tilastoa. Aikasarjat laskettiin aidosti vuodesta 1995 lähtien. Vuosille 1975-1994 käytettiin t&k-menotilaston vuosimuutoksia.

Olli Savela ym.

Yrityssektorissa omaan loppukäyttöön tarkoitettu t&k-panos kasvattaa kansantuotetta, koska tuotos kasvaa. Muualta (julkisyhteisöiltä ja ulkomailta) ostetut investointihyödykkeet puolestaan kasvattavat sektorin arvonlisäystä sekä kansantuotetta, koska välituotekäytöstä vähennetään niitä vastaava määrä.

Julkisyhteisöjen investoinnit koostuvat ainoastaan omaan loppukäyttöön tuotetuista investoinneista. Julkisyhteisöjen bruttoarvonlisäys koostuu palkansaajakorvauksista ja kiinteän pääoman kulumisesta. T&k-menot lisäävät kiinteän pääoman kulumista, joten julkisyhteisöjen bruttoarvonlisäys kasvaa.

Muutoksen kokonaisvaikutus bruttokansantuotteeseen muodostuu siten kolmesta osasta: markkinasektorin tuotos lisääntyy, markkinasektorin välituotekäyttö pienenee ja julkisyhteisöjen kiinteän pääoman kuluminen kasvaa.

Investoinnit tutkimukseen ja kehittämiseen ovat viime vuosina olleet 6-7 miljardia euroa. Käsittelymuutos lisäsi bruttokansantuotetta viime vuosina 3-4 prosenttia.

2.2 Asejärjestelmähankinnat investoinneiksi

Uuden EKT 2010:n mukaan maanpuolustuskaluston eli asejärjestelmien hankinnat kirjataan investointina eikä välituotekäyttönä, koska niitä voidaan käyttää ”maanpuolustuspalvelujen” tuotannossa useiden vuosien ajan. Toimialalla ’maanpuolustuskalusto ja varusmiehet’ siirrettiin välituotekäytöstä investointeihin se osa, jonka katsotaan kuuluvan tilinpidon investointikäsitteen piiriin. Rajausta tehtiin Puolustusvoimien toimittaman aineiston perusteella, joka saatiin vuodesta 2000 alkaen. Välituotekäyttöön jätettiin ainoastaan ”kertakäyttöiset” puolustustavarat (miinat, ampumatarvikkeet yms.). Aikasarjaan 1975-1999 sovellettiin vuosien 2000-2012 keskimääräistä jakaumaa.

Investoinnit asejärjestelmiin ovat viime vuosina olleet noin 300-600 miljoonaa euroa. Muutos lisäsi arvonlisäystä investointien kulumisen verran, viime vuosina 0,2-0,3 prosenttia bruttokansantuotteesta. Julkiset kulutusmenot muuttuivat hieman, mutta julkiset kokonaismenot eivät muuttuneet.

2.3 Julkisyhteisöjen rajausta tarkentuu

EKT95 -järjestelmässä julkisyhteisöjen ja muiden sektorien raja vedettiin pääosin määrällisten kriteerien perusteella (esimerkiksi: kattavatko yksikön myyntitulot alle vai yli puolet kuluista). Uudessa EKT 2010:ssä sektorirajauksessa otetaan huomioon myös laadullisia kriteerejä (esimerkiksi: kenelle tuotos myydään, toimiiko yksikkö aidosti markkinoilla).

Rajanvedon muutosten myötä julkisyhteisöjä palvelevia yksiköitä - esimerkiksi julkisomisteisia osakeyhtiöitä - siirrettiin yrityksistä ja voittoa tavoittelemattomista yhteisöistä julkisyhteisöihin. Kuvaus siirtyneistä yksiköistä on julkaistu [sektoriluokituksen soveltamispäätöksissä](#).

Paikallishallinnon (kunnallishallinnon) kohdalla siirtyneitä yksiköitä oli noin 150. Vuosittain yksiköiden määrä vaihtelee, koska yhtiöitä on perustettu eri vuosina ja osa on jo ehtinyt lopettaa toimintansa. Siirtyneissä yhtiöissä on muun muassa ammattikorkeakouluja (kuuluivat aiemmin voittoa tavoittelemattomiin yhteisöihin) ja kiinteistöyhtiöitä (kuuluivat aiemmin yrityksiin). Siirrot alkavat vuodesta 2000, sitä ennen laskelmia ei ole korjattu. Lähdeaineistona ovat yritysten tilinpäätöstiedot.

Valtionhallintoon siirrettiin yrityksistä HAUS Kehittämiskeskus (2010) sekä yliopistojen kiinteistöyhtiöt (2010) ja Senaatti-kiinteistöt (2011) tytäryhtiöineen. Vuonna 2012 perustettu Leijona Catering oli jo aiemmin osa valtionhallintoa, mutta sen toimialaksi korjattiin ravitsemistoiminta.

Olli Savela ym.

Muutokset lisäävät euromääräistä julkista velkaa jonkin verran. Tämän hetkisen arvion mukaan lisäys on 2-3 prosenttia vuodesta 2011 eteenpäin, mutta edeltävinä vuosina tätä selvästi pienempi. Julkisyhteisöjen ali/ylijäämä kasvoi tai pieneni hieman vuodesta riippuen. Tilastokeskus julkaisee julkisyhteisöjen alijäämä- ja velkatilastot 30.9.2014.

Valtionhallinnon, paikallishallinnon, työeläkelaitosten ja muiden sosiaaliturvarahastojen tietoihin tehtiin myös useita pienempiä tarkistuksia lähinnä viime vuosille.

2.4 Julkisen alijäämän käsite muuttuu

Julkinen alijäämä muuttuu myös toisesta syystä. Aiemmin julkisen alijäämän käsite EU:n vakaus- ja kasvusopimukseen liittyvässä liiallisten alijäämien menettelyssä (EDP) poikkesi hieman kansantalouden tilinpidon julkisyhteisöjen alijäämästä (nettoluotonotosta). Swap- ja korkoterminisopimuksiin liittyvät rahavirrat, jotka EDP-raportoinnissa kirjattiin osaksi korkoja, käsitellään kansantalouden tilinpidossa johdannaisiin kohdistuvina rahoitustaloustoimina eikä korkoina. Uudistuksen myötä erillinen EDP-alijäämän määritelmä poistui EKT-käsikirjasta, jolloin myös EDP-raportoinnissa siirrytään suoraan kansantalouden tilinpidon mukaiseen jäämään eli nettoluotonantoon/-ottoon. Uudistus muutti Suomen julkista alijäämää (EDP) vuodesta 2003 alkaen. Alijäämä kasvoi tämän takia viime vuosina keskimäärin 0,3 prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen.

2.5 Valmistuttaminen ulkomailla

Valmistuttamisessa on kyse siitä, että tavaroita lähetetään toiseen maahan edelleen jalostusta tai muokkausta varten ja ne palautetaan lähettävään maahan ilman, että tavaroiden omistajuus vaihtuu prosessissa. EKT 2010:ssa valmistuttaminen käsitellään omistajuusperiaatteen mukaan siten, että EKT95:stä poiketen tavaroiden liikkumista rajojen yli ei sisällytetä jalostavan maan tavaroiden vientiin eikä tuontiin, vaan ainoastaan valmistuttamisprosessin marginaali eli valmistuspalvelun arvo sisältyy palveluiden vientiin.

Muutoksen takia tavaroiden vienti- ja tuontitiedot poikkeavat aiempaa enemmän Tullin tiedoista, koska Tullin ulkomaankauppatilastot perustuvat tavaroiden fyysiseen siirtymiseen maan rajojen yli. Muutoksella ei ole periaatteessa vaikutusta vaihtotaseeseen, mutta käytännössä myös vaihtotase muuttui hieman lähdeaineistojen puutteiden vuoksi.

Suomessa tapahtuvassa valmistuttamisessa jalostuspalkkio lisätään Suomen palveluiden vientiin. Tavaroiden tuonnista vähennetään ulkomaisen omistajan jalostettavaksi tuoman tavaran arvo ja tavaroiden viennistä valmiin tuotteen arvo. Tavaroiden tuontiin lisätään ulkomaisen omistajan mahdollinen valmiin tuotteen myynti Suomeen ja tavaroiden vientiin mahdolliset ulkomaisen omistajan raaka-aineostot Suomesta.

Ulkomailla tapahtuvassa valmistuttamisessa jalostuspalkkio lisätään Suomen palveluiden tuontiin. Tavaroiden tuonnista vähennetään suomalaisen omistajan valmiiden tuotteiden tuonti ulkomailla Suomeen ja tavaroiden viennistä Suomesta ulkomaille jalostettavaksi viedyt tavarat. Tavaroiden vientiin lisätään suomalaisen omistajan valmiin tuotteen myynti ulkomailla ja tavaroiden tuontiin raaka-aineostot ulkomailla.

Käsittelyn muutos vaikuttaa myös tuotokseen ja välituotekäyttöön sekä varastojen muutokseen. Suomessa tapahtuvassa valmistuttamisessa tuotos sisältää enää jalostuspalkkion eikä koko tuotteen arvoa. Välituotekäytöstä on poistettu vastaavasti hankitut aineet ja tarvikkeet, joten arvonlisäys ei muutu. Ulkomailla tapahtuvassa valmistuttamisessa Suomen tuotokseen on lisätty myös ulkomailla

Olli Savela ym.

tuotettu tuotos ja välituotekäyttöön ulkomailta hankitut aineet ja tarvikkeet sekä teetetty palkkatyö (jalostuspalkkio). Arvonlisäys ei muutu.

Aikasarjat on korjattu uuden menettelyn mukaisiksi vuodesta 2000 alkaen. Laskelmat perustuvat Tullin tietoihin jalostettavaksi vietyjen ja tuotujen tavaroiden sekä valmiiden tavaroiden arvosta ja lisäksi useiden merkittävien yritysten osalta erillislaskelmiin. Lähdeaineistoina ovat olleet Tullin ulkomaankauppatilasto, palveluiden ulkomaankauppatilasto, yritystilastot sekä yritysten tilinpäätökset.

Aikasarjassa tavaroiden ja palveluiden tuonti yhteensä väheni enimmillään vajaa miljardi euroa ja vienti runsaat miljardi euroa. Vaihtotase parani tältä osin hieman useimpina vuosina. Valmistuttaminen Suomessa on ollut yleisintä kemikaalien valmistuksessa ja metallien jalostuksessa, valmistuttaminen ulkomailta taas koneiden ja laitteiden valmistuksessa.

2.6 Välityskauppa ja tehtaaton valmistuttaminen

Välityskaupalla tarkoitetaan ilmiötä, jossa jokin yksikkö hankkii omistukseensa tavaroita ulkomailta ja myy ne edelleen samanlaisina ulkomaille ilman, että tavarat käyvät lainkaan Suomessa.

EKT95:ssä välityskaupan marginaali (myyntien ja ostopien erotus) kirjattiin palvelujen vienniksi, mutta EKT 2010:ssä se tullaan kirjaamaan tavaroiden vienniksi: tavaroiden ostoa kirjataan välityskauppaa harjoittavan yksikön kotimaassa negatiiviseksi tavaroiden vienniksi ja niiden myynti edelleen tavaroiden positiiviseksi vienniksi. Menettely on siten päinvastainen kuin valmistuttamisessa, jossa tavarakauppa muuttuu palveluiden kaupaksi. Välityskaupan osalta aikasarjoja ei korjattu taaksepäin, koska puhdas välityskauppa on ollut Suomen kohdalla vähäistä.

Tehtaaton valmistuttaminen tarkoittaa toimintaa, jossa yrityksellä ei ole varsinaista valmistusta kotimaassa, mutta suunnittelu, tutkimus, tuotekehittäminen, hallinto ja markkinointi sijaitsevat kotimaassa. Yritys teettää varsinaisen tuotteen ulkomailta ja saa tuotteelle merkittävää lisäarvoa muun muassa tuotteen suunnittelusta sekä tutkimus- ja kehittämistyöstä. Tämä marginaali kirjataan palvelujen vienniksi kuten tähänkin asti. EKT 2010:ssä ei ole ohjeistusta asian kirjaamisesta, mutta YK on parhaillaan määrittelemässä käsittelysääntöjä. Toistaiseksi tehtaattomien valmistuttajien käsittely pidetään Suomessa ennallaan eli marginaali sisältyy palvelujen vientiin.

2.7 Arvonlisäveron käsittely ja laskenta

Arvonlisäveroon tehtiin kaksi eri korjausta. Ensimmäinen kuntien ja kuntayhtymien maksaman ja kunnille palautetun arvonlisäveron tietolähteenä siirryttiin käyttämään verohallinnon tietoja vuodesta 2002 alkaen, koska aiemmin tietolähteenä käytetty kuntataloustilasto ei sisältänyt liikelaitosten arvonlisäveroa.

Tämän seurauksena arvonlisäverokertymä kasvoi, koska kyseinen palautus lasketaan osaksi arvonlisäveron kertymää. Enimmillään kertymä kasvoi yli 300 miljoonaa euroa. Myös bruttokansantuote ja -tulo nousivat, koska arvonlisävero on tuotevero. Kuntien menoissa laskennallinen maksettu arvonlisävero on jaettu välituotekäytön, investointien ja luontoismuotoisten sosiaalietuuksien kesken. Nyt ne kasvoivat, samoin kulutusmenot ja myös arvonlisäys, koska investointien takia kiinteän pääoman kuluminen kasvoi hieman. Arvonlisäveron palautus kunnille kirjataan tulonsiirroksi valtiolta. Netto-luotonanto ei muuttunut millään sektorilla.

Toiseksi jäsenmaiden Euroopan Unionin budjettiin maksama arvonlisäveropohjaan perustuva maksu (alv-maksu) on aiemmin tilastoitu EU:n keräämänä verona. EKT 2010 -uudistuksen jälkeen alv-maksu käsitellään valtionhallinnon keräämänä verona ja EU:lle maksettuna tulonsiirtona, yhdenmu-

Olli Savela ym.

kaisella tavalla bruttokansantuloon pohjautuvan bktil-maksun kanssa. Muutoksen seurauksena valtion verokertymä kasvaa ja EU:n verokertymä pienenee kansantalouden tilinpidossa. Myös tämä muutos lisäsi bruttokansantuloa, mutta ei bruttokansantuotetta. Alv-maksun suuruus on ollut enimmillään alle 500 miljoonaa euroa.

2.8 Työsuhdeoptiot ja palkansaajakorvaukset

EKT 2010:ssä työsuhdeoptiot kirjataan palkkoihin. Työsuhdeoptioita on Suomessa esiintynyt vuodesta 1989 alkaen ja ne ovat sisältyneet kansantalouden tilinpidon palkkoihin vuoteen 1997 asti, mutta olivat tuolloin vähäisiä. Sen jälkeen optioita ei ole kirjattu palkkoihin. Nyt optiot kirjataan palkaksi myös vuodesta 1998 alkaen sinä vuonna, kun optio käytetään tai myydään, mihin myös optiotulojen verotus perustuu. Erä sisältää myös työntekijöiden osakepalkkiot.

Suurimmillaan työsuhdeoptiot olivat vuonna 2000 noin miljardi euroa eli 2 prosenttia palkkasummasta, mutta viime vuosina vain runsaat 100 miljoonaa euroa. Lähdeaineistona käytetään verohallinnon vuosi-ilmoitusaineistoa.

Optioiden kirjaaminen palkkoina pienentää yritysten toimintaylijäämää, vaikka niitä ei makseta yritysten varoista. Tiedot maksetuista palkoista ilman optioita ovat erikseen saatavissa Tilastokeskuksesta.

Palkkoihin tehtiin myös muita tarkistuksia. Rahoituslaitoksissa tarkistettiin palkkoja erityisesti rahoitusta ja vakuutusta palvelevassa toiminnassa vuodesta 2000 alkaen. Yritysten maksamia palkkoja tarkennettiin vuodesta 2010 alkaen yritysrekisterin tietojen perusteella ja monilla toimialoilla koko 2000-luvulla. Lisäksi talonrakentamisen palkkoja tarkistettiin ylöspäin vuodesta 1995 alkaen, koska ulkomaisten työntekijöiden määrää arvioitiin uudelleen. Myös kiinteistötoiminnassa tarkistettiin palkkoja ylöspäin 1990-luvulta alkaen. Yhteensä nämä muut tarkistukset lisäsivät palkkasummaa enimmillään alle 500 miljoonaa euroa. Lisäksi jo edellä mainittu julkisyhteisöjen rajauksen tarkentaminen lisäsi julkisyhteisöjen, mutta vähensi yritysten ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen maksamia palkkoja vuodesta 2000 alkaen.

Vakuutuslaitosten saamia työnantajien vapaaehtoisia sosiaaliturvamaksuja tarkennettiin lähinnä ylöspäin vuodesta 1975 alkaen Vakuutusyhtiöt -tilaston perusteella. Muutos oli enimmillään runsaat 100 miljoonaa euroa. Vastaavasti muutettiin yritysten maksamia vapaaehtoisia sosiaaliturvamaksuja.

2.9 Ulkomaankauppa ja vaihtotase

Edellä on jo selostettu valmistuttamisen käsittelyn muutoksen vaikutusta tavaroiden ja palveluiden vientiin ja tuontiin. Sen lisäksi ulkomaat -sektorin tietoihin tehtiin muita muutoksia.

Ulkomaisesta rakennustoiminnasta saadut tulot ja ulkomaalaisten rakennustoiminnasta Suomessa aiheutuneet menot kirjattiin aiemmin omaisuustuloihin ja -menoihin (yrittäjätulon otoksi). EKT 2010:n mukaan rakentamispalvelujen vientiä ja tuontia tulee kirjata alle vuoden pituisissa rakennushankkeissa. Käsittely muuttui siten yhteneväksi maksutaseen ja palvelujen ulkomaankauppatilaston kanssa. Muutos ei vaikuttanut vaihtotaseeseen.

Aikasarjat alkavat vuodesta 1986. Rakentamispalveluiden vienti ja tuonti ovat olleet enimmillään noin miljardi euroa. Vuoden 2008 tiedoissa oli virhe, joka on samalla korjattu. Muutoksen takia ei korjattu talonrakentamisen eikä minkään muun toimialan tuotosta tai muita taloustoimia, koska tiedot ovat jo sisältäneet viennin.

Olli Savela ym.

Tavaroiden ja palveluiden tuontiin lisättiin vuosille 2000-2007 arvio yksityishenkilöiden ns. verkko-kaupasta. Vuodesta 2008 alkaen tiedot ovat jo sisältyneet tuontiin perustuen TNS Gallupin tuottamaan verkkokauppatilastoon. Tavaratuonnin osalta Tullin ulkomaankauppatilasto kattaa EU:n ulkopuolelta tapahtuneen tuonnin, mutta EU-maista tapahtunut tuonti lisättiin. Palvelujen tuonnissa lisättiin myös EU:n ulkopuolelta tehdyt ostot. Yhteensä tuonti kasvoi enimmillään runsaat 400 miljoonaa euroa.

Palveluiden tuontiin ja vientiin lisättiin myös ulkomaisten asuntojen tuottaman laskennallisen asumispalvelun arvo vuodesta 2004 alkaen. Tuontiin lisättiin suomalaisten ulkomailla omistamien asuntojen laskennallisen asumispalvelun arvo. Vastaavasti ulkomaalaisten Suomessa omistamien asuntojen laskennallinen tuotos lisättiin palveluiden vientiin. Tuonti ja vienti jäivät vähäisiksi, alle 20 miljoonaan euroon vuodessa. Ulkomaisiin omaisuustuloihin ja -menoihin kirjattiin vastakkaiskirjauksena samat erät, joten vaihtotase ei muuttunut tämän takia. Tietolähteinä ovat Maanmittauslaitoksen tiedot ulkomaalaisten kiinteistökaupoista Suomessa ja kulutustutkimuksen tiedot suomalaisten omistamista asunnoista ulkomailla.

Palvelujen tuontiin ja vientiin sekä korkoihin ja osinkoihin tehtiin myös eräitä muita tarkistuksia vuodesta 2004 alkaen, kun tietoja verrattiin maksutasetilastoon ja palvelujen ulkomaankaupan tilastoon. Muutokset olivat enimmillään alle 500 miljoonaa euroa.

Suomesta ulkomaille maksettuja palkkoja tarkistettiin ylöspäin vuosina 2000-2010 verohallinnon rajoitetusti verovelvollisten aineiston perusteella, enimmillään 170 miljoonaa euroa. Samalla tarkistettiin niihin liittyviä työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja ja Suomessa työllisten ulkomaalaisten määriä.

2.10 Rahoituslaitokset

Rahoituslaitossektorissa otettiin käyttöön uusi tarkempi EKT 2010:n mukainen alasektoriluokitus. Entisen 5 alasektorin sijasta alasektoreita on nyt 9. Alasektoreissa 'muut rahoituksen välittäjät', 'rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset' sekä 'konsernin sisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat' yksiköt luokiteltiin uudelleen uusille sektoreille. Myös joitakin yrityksiin luettuja hallintayhtiöitä siirrettiin rahoituslaitoksiin.

EKT 2010 edellyttää, että keskuspankin markkinatuotos kirjataan talletuspankkien välituotekäytöksi. Näin tehtiin vuodesta 1995 alkaen, jolloin Suomen Pankki on erotettu omaksi sektoriksi. Tulojen ja menojen tasapainottamiseksi vastaava erä on kirjattu tulonsiirtona keskuspankilta talletuspankeille. Erä on ollut noin 100 miljoonaa euroa.

Rahalaitosten saamista ja maksamista koroista poistettiin johdannaiskaupan tuotot ja kulut, jotka kuuluvat rahoitustaloustoimiin. Korjaus koskee vuosia 2005-2010, koska vuodesta 2011 alkaen korjaus on tehty jo aiemmin. Vähennykset ovat enimmillään lähes 2 miljardia euroa, mutta nettomääräisesti enimmillään noin 500 miljoonaa euroa. Saadut korot pienenevät enemmän kuin maksetut.

Rahoituksen markkinatuotos sisältää muun muassa osan valuutta- ja arvopaperikaupan tuotoista. Niiden laskentatapaa muutettiin vuodesta 2005 alkaen. Markkinatuotos pieneni enimmillään runsaat 100 miljoonaa euroa.

Muun rahoitustoiminnan ja rahoitusta palvelevan toiminnan lähdetietopohjaa on muutettu sekä yksiköitä on luokiteltu uudelleen sektoreiden välillä. Muutos yleisesti ottaen laskee näiden sektoreiden taloustoimien tasoa. Myös Suomen Pankin eläkerahaston käsittelyä muutettiin.

2.11 Vakuutuslaitokset

Olli Savela ym.

Vakuutuslaitokset jaettiin EKT 2010:n mukaisesti kahteen alasektoriin: vakuutuslaitoksiin ja vapaaehtoiisiin eläkerahastoihin. Vakuutuslaitoksiin luetaan vahinko- ja henkivakuutusyhtiöt sekä uutena yksikönä Talletussuojarahasto vuodesta 1999 lähtien. Vapaaehtoiisiin eläkerahastoihin luetaan vain eläkekassojen ja -säätiöiden vapaaehtoiset osat, pakolliset osat luetaan edelleen työeläkelaitoksiin. Vapaaehtoisten eläkerahastojen aikasarja alkaa vuodesta 2000. Sitä ennen ne sisältyvät työeläkelaitoksiin kuten aiemminkin. Henkivakuutusyhtiöiden tarjoama vapaaehtoinen eläkevakuutus sisältyy vakuutuslaitoksiin.

Vakuutuslaitoksiin lisättiin vakuutustoiminnan rinnalle uusi toimiala 'muiden kiinteistöjen vuokraus', joka sisältää vakuutuslaitosten kiinteistötoiminnan tuotot ja kulut. Tiedot sisältyivät aiemmin ko. toimialalle yrityssectorissa.

Merkittävin muutos vakuutuksen laskennassa oli siirtyminen käyttämään ns. kustannusmenetelmää henkivakuutuksen markkinatuotoksen laskennassa. Vahinkovakuutuksen markkinatuotos sen sijaan lasketaan pääosin samalla tavoin kuin aiemmin.

Henki- ja eläkevakuutuksen markkinatuotos lasketaan nyt kustannusten (kokonaisliikekulut ja kiinteän pääoman kuluminen) ja toimintaylijäämän (tilikauden voiton/tappion 11 vuoden liukuva keskiarvo) summana. Uuden menetelmän seurauksena tuotos, arvonlisäys ja toimintaylijäämä kehittyvät aiempaa tasaisemmin. Aiempi menetelmä tuotti sijoitustoiminnan arvonmuutosten ja hallussapitovoittojen myötä heilahtelevat aikasarjat. Tuotoksen tulee kuvata vakuutustoiminnan tuottamaa palvelua ja siitä perittävää suhteellisen tasaista palvelumaksua, johon sijoitustoiminnan heilahtelujen ei tule suoraan vaikuttaa. Sijoitustoiminnan arvonmuutokset sekä hallussapitovoitot ja -tappiot näkyvät sen sijaan rahoitustilinpöytässä.

Menetelmän muuttaminen ei vaikuttanut merkittävästi keskimääräiseen tuotokseen, arvonlisäykseen eikä toimintaylijäämään. Sen sijaan yksittäisinä vuosina vaikutukset ovat merkittäviä, jopa satoja miljoonia euroja suuntaan ja toiseen, erityisesti vuosituhatteen vaihteessa. Vakuutuksen markkinatuotoksen muuttuminen muutti myös kotitalouksien kulutusmenoja vakuutukseen merkittävästi.

Väliuotekäytön laskentamenetelmää muutettiin vuosina 1975-1995 vastaamaan vuodesta 1996 alkaen käytettyä menetelmää, mikä lisäsi väliuotekäyttöä noina vuosina.

Vakuutuslaitosten aikasarjoihin tehtiin myös muita menetelmämuutoksia. Ne vaikuttivat merkittävästi muun muassa vakuutuksenottajille maksettuihin laskennalliseen sijoitustuloon, vahinkovakuutusmaksuihin ja -korvauksiin, sosiaalivakuutusmaksuihin ja korvauksiin sekä kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisuun. Myös osinkoja ja maksettuja tuloveroja tarkistettiin erityisesti vuosituhatteen vaihteessa.

Vakuutuslaitosten tiedot perustuvat Vakuutusyhtiöt -tilastoon.

2.12 Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen laskentaan saatiin uutena aineistona käyttöön verohallinnon 6C-lomakkeen aineisto vuodesta 2010 alkaen. Aineisto sisältää noin 20 000 yhdistyksen tuloveroilmoituksessa antamat tiedot. Sitä täydennettiin noin 10 000 yksikön tiedoilla yritysrekisteristä. Aineistoa käytettiin laskettaessa sektorin eri toimialojen tuotos ja väliuotekäyttö. Palkkatieto perustuu edelleen yritysrekisteriin.

Olli Savela ym.

Tasoero vuoden 2010 vanhoissa ja uusissa luvuissa häivyttiin taaksepäin pitäen kiinni vuoden 1999 vanhasta tasosta paitsi toimialalla 'urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut', jolla pidettiin kiinni vuoden 1989 tasosta.

Välituotekäyttö kasvoi vuonna 2010 yli 900 miljoonaa euroa. Markkinatuotos kasvoi yli 500 miljoonaa euroa, mutta markkinattomien tuotteiden myynnit vähenivät melkein yhtä paljon. Sektorin maksamat palkat vähenivät sektorisiirtymän vuoksi (ammattikorkeakoulut ym.) yli 200 miljoonaa euroa. Näiden muutosten seurauksena kulutusmenot kasvoivat noin 600 miljoonaa euroa vuonna 2010. Kulutusmenot kasvoivat eniten sosiaalipalveluissa ja järjestöjen toiminnassa. Sen sijaan koulutuksen kulutusmenot pienenevät sektorisiirtymän takia.

2.13 Talonrakentaminen

Korjausrakentamisen tuotoksen laskennassa on saatu uutena aineistona käyttöön Rakennustutkimus RTS Oy:n vuodelta 2011 tekemä tutkimus talonrakentamisen korjausrakentamisen arvosta. Kansantalouden tilinpidossa siihen tehtiin käsitteellisiä korjauksia, jotta se vastaa tilinpidon mukaista tuotosta. Edellinen, VTT:n korjausrakentamisen tasoa kuvaava poikkileikkausaineisto oli vuodelta 2000.

Korjausrakentamisen tuotos aleni tasotarkistuksen seurauksena vuonna 2011 noin 400 miljoonaa euroa. Asuinrakennusten korjausrakentamisen tuotos pieneni noin 800 miljoonaa euroa, mutta muiden talonrakennusten korjausrakentamisen tuotos puolestaan kasvoi runsaat 400 miljoonaa euroa. Vuoden 2011 tasoero vanhoihin laskelmiin nähden häivyttiin taaksepäin niin, että pidettiin kiinni vuoden 2000 vanhoista tiedoista.

Korjausrakentaminen jakautuu vuosikorjauksiin ja peruskorjauksiin. Asuinrakennusten tapauksessa peruskorjausten ja vuosikorjausten välinen suhde ei muuttunut. Muiden talonrakennusten osalta peruskorjausten osuus kasvoi selvästi.

Korjausrakentamisen tuotos vaikuttaa myös kysyntäeriin. Koska asuinrakennusten vuosikorjaukset pienenevät, myös 'asuntojen vuokraus' ja 'asuntojen hallinta' -toimialojen välituotekäytöt pienenevät vastaavasti. Koska muiden talonrakennusten vuosikorjauksia lisättiin, kasvoi 'muiden kiinteistöjen vuokraus' -toimialan välituotekäyttö. Koska asuinrakennusten peruskorjaukset pienenevät, myös asuinrakennusinvestoinnit pienenevät. Toisaalta investoinnit muihin talonrakennuksiin kasvoivat.

Samassa yhteydessä tarkistettiin myös talonrakentamisen välituotekäyttöä, työllisyyttä ja palkkoja.

2.14 Asuminen

Sekä 'asuntojen vuokraus' (vuokra-asunnot) että 'asuntojen hallinta' (omistusasunnot) -toimialoille tehtiin lukuisia muutoksia.

Asuntojen vuokrauksessa tarkistettiin tuotosta (maksettuja vuokria) alaspäin vuodesta 1996 alkaen. Korjaus perustuu kulutustutkimuksiin, joissa maksettujen vuokrien taso on ollut alhaisempi, sekä neliöiden että neliövuokrien osalta. Toimialan palkkoja ja työllisyyttä sen sijaan tarkistettiin ylöspäin uusien tietojen perusteella.

Molemmilla toimialoilla peruskorjausinvestointien muutos ja elinikäoletuksen muutos muuttivat kiinteän pääoman kulumista. Lisäksi edellä mainittu vuosikorjausten tarkistus muutti välituotekäyttöä.

2.15 Kotitalouksien kulutusmenot

Kotitalouksien kulutusmenot muuttuivat lähinnä sen takia, että vuoden 2012 kulutustutkimuksesta saatiin tietoja kotitalouksien kulutuksesta. Edellinen kulutustutkimus oli vuodelta 2006 eikä kyseisen vuoden kulutustietoja pääsääntöisesti muutettu. Sen sijaan vuosien 2007-2012 kulutustietoja muutettiin niin, että vuoden 2012 tiedot vastaavat nyt aiempaa paremmin kulutustutkimuksen tietoja ja taasoero häivytettiin taaksepäin vuoteen 2006 mennessä.

Menot elintarvikkeisiin, juomiin ja tupakkaan, vaatekukseen ja jalkineisiin, sisustukseen ja kodinhoitoon, terveyteen, koulutukseen, ravitsemispalveluihin, sosiaaliturvaan ja rahoituspalveluihin vähenivät verrattuna aiempiin tietoihin. Sen sijaan menot kulkuvälineiden hankintaan, tietoliikenteeseen sekä virkistykseen ja kulttuuriin kasvoivat verrattuna aiempiin tietoihin.

Kotitalouksien kulutusmenot vakuutukseen muutettiin vastaamaan vakuutuksen tuotokseen tehtyjä muutoksia. Todellisia asumisvuokria tarkistettiin alaspäin vuodesta 1996 alkaen, enimmillään noin miljardi euroa. Menoja yksityisten kulkuvälineiden käytöstä (polttoaineet, huolto ja korjaus) tarkistettiin ylöspäin vuodesta 1995 alkaen, enimmillään yli miljardi euroa. Syynä tähän oli se, että työsuuhdeautojen käyttökulut pitää kirjata kotitalouksien eikä yritysten menoiksi, koska vastaava luonnettu on osa kotitalouksien palkkatuloa.

Eri muutokset kumosivat pääosin toisensa ja kotitalouksien kulutusmenot yhteensä vähenivät tai kasvoivat enimmillään noin 700 miljoonaa euroa.

2.16 Kiinteän pääoman kuluminen

Kiinteän pääoman kuluminen muuttui useista syistä.

Ensinnäkin tutkimus- ja kehittämismenojen sekä asejärjestelmien hankinnan käsittely investointeina lisäsi kiinteän pääoman kulumista. Tutkimus- ja kehittämismenojen kulumisiät arvioitiin toimialoittain ja sektoreittain perustuen kansainvälisiin suosituksiin sekä patenttien keskimääräisiin voimassaoloaikoihin. Tavaratyyppien kulumisiäksi arvioitiin keskimäärin noin 10 vuotta. Asejärjestelmien kulumisikä arvioitiin 25 vuodeksi perustuen Puolustusvoimien toimittamiin tietoihin.

Asuinrakennusinvestointien elinikäoletusta muutettiin 50 vuodesta 60 vuoteen, mikä pienensi niiden vuotuista kulumista. Myös investointilukujen, muun muassa talonrakennusten peruskorjaustietojen, muutokset muuttivat kiinteän pääoman kulumista. Samoin yksiköiden siirrot sektorilta toiselle muuttivat kulumista.

2.17 Kiinteähintaiset aikasarjat

Kiinteähintaisten sarjojen viitevuodeksi on vaihdettu 2010, mikä on pelkkä tekninen muutos.

Kiinteähintaisten sarjojen laskennassa käytetyt hinta- ja volyyymi-indeksit eivät kovin paljon muuttuneet aiemmista. Tämä tarkoittaa, että käypähintaisiin sarjoihin tehdyt muutokset muuttivat vastaavasti myös kiinteähintaisia, volyyymia kuvaavia sarjoja.

Tutkimus- ja kehittämisinvestointien kiinteähintaiset sarjat saatiin deflatoimalla käypähintaiset tiedot ansiotasoindeksillä. Samoin deflatoitiin tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuotos omaan loppukäyttöön. Noin kaksi kolmannesta tutkimus- ja kehittämismenoista on palkkamenoja ja loput ostettuja palveluita ja tavaroita.

Asejärjestelmien hankinnan deflatoinnissa käytettiin 'maanpuolustuskalusto ja varusmiehet' toimialan välituotekäytön vanhoja hintoja eli kaikkien puolustustarvikehankintojen hintoja.

Vakuutuksessa henkivakuutuksen markkinatuotos deflatoitiin vakuutustoiminnan ansiotasoindeksillä. Vahinkovakuutus deflatoitiin kuluttajahintaindeksin vahinkovakuutuksen hintaindeksillä. Samoja hintaindeksijä käytettiin deflatoitaessa kotitalouksien vakuutukseen käyttämiä kulutusmenoja. Myös vakuutuksen välituotekäytön hintaindeksiä tarkistettiin ennen vuotta 2004.

Valmistuttamisen aiheuttamat muutokset viennin ja tuonnin sekä joidenkin toimialojen tuotoksen ja välituotekäytön tuoterakenteeseen on otettu huomioon vuodesta 2009 alkaen ja näiden vuosien luvut on deflatoitu uudelleen.

2.18 Osingot

Osinkojen aikasarjoihin tehtiin useita tarkistuksia. Ensinnäkin osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen pääomitetut osingot siirrettiin osingoista sijoitustuloihin (EKT 2010 -muutos). Tämä pienensi osinkoja vuodesta 1998 alkaen. Sama luokittelumuutos koski myös pääomitettuja korkoja.

Ulkomaisten talousyksiköiden saamat ja maksamat osingot tarkistettiin vuodesta 2004 alkaen maksutasetilaston aineiston perusteella. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen saamat osingot tarkistettiin vuodesta 2001 alkaen verohallinnon 6C-lomakkeen tietojen perusteella. Vakuutuslaitosten saamat ja maksamat osingot tarkistettiin vuodesta 1975 alkaen Vakuutusyhtiöt -tilaston perusteella. Erityisesti vuosien 1999 ja 2000 yritysjärjestelyjen käsittelyn muutos muutti osinkoja.

Maksetut ja saadut osingot tasapainotettiin käyttäen yrityssektoria jäännössektorina. Tasapainoeränä käytettiin vuoteen 2004 asti yritysten saamia osinkoja ja vuodesta 2005 alkaen yritysten maksamia osinkoja.

2.19 Muita aikasarjakorjauksia

Metsien nettokasvua tarkistettiin vuodesta 1975 alkaen Metsäntutkimuslaitoksesta saatujen tietojen perusteella, pääasiassa alaspäin, mikä pienensi arvonlisäystä enimmillään yli 300 miljoonaa euroa. Myös nettokasvun sektorijakaumaa muutettiin hieman. Kysyntäpuolella metsien nettokasvu kirjataan varaston muutokseksi.

Useilla toimialoilla arvioitiin uudelleen yritysten ja kotitalouksien markkinatuotokseen lisättävää salattua myyntituloa (harmaata tuotosta) vuodesta 2009 alkaen, myös kansantalouden tarjonnan ja kysynnän tasapainottamiseksi. Tämä lisäsi tuotosta ja arvonlisäystä noin 600 miljoonaa euroa.

Investoinneissa tarkistettiin 'mineraalien etsintä' -tavaratyyppin tietoja vuodesta 1995 alkaen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tietojen perusteella.

Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden eläkerahasto siirrettiin muista sosiaaliturvarahastoista työeläkelaitokseen vuodesta 1991 alkaen eli eläkevastuurahaston perustamisesta alkaen. Maksetut eläkkeet ovat alle 100 miljoonaa euroa vuosittain. Työeläkelaitosten ja muiden sosiaaliturvarahastojen aikasarjoihin tehtiin myös muita, pienempiä korjauksia.

Maksettujen tuloverojen (lähinnä yhteisöveron) jakaumaa sektoreittain tarkistettiin. Vakuutuslaitosten maksamat tuloverot pääasiassa kasvoivat, tiedot perustuvat nyt Vakuutusyhtiöt -tilastoon. Myös voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen maksamia tuloveroja tarkistettiin ylöspäin vuodesta 2001 alkaen vero-

Olli Savela ym.

hallinnon 6C-lomakkeen tietojen pohjalta. Vastaavasti yritysten maksamat tuloverot pääasiassa vähenivät.

Maksetun kiinteistöveron (muu välitön vero) jakaumaa sektoreittain tarkistettiin sen käyttöönnotosta vuodesta 1993 alkaen, koska yleisen kiinteistöveron jakauma arvioitiin uudelleen. Kotitalouksien osuus kiinteistöverosta kasvoi hieman ja yritysten osuus aleni.

Ajoneuvovero jakautuu kansantalouden tilinpidossa ”muihin tuotantoveroihin” (tuotannossa käytetyt ajoneuvot) ja ”muihin välittömiin veroihin” (kotitalouksien ajoneuvot). Näiden keskinäistä jakaumaa muutettiin vuodesta 2004 alkaen, koska siitä saatiin rekistereitä yhdistämällä uusia tietoja, samoin tuotannossa käytettyjen ajoneuvojen jakaumasta toimialojen kesken. Kotitalouksien maksama osuus ajoneuvoverosta muuttui merkittävästi, noin 40 prosentista noin 80 prosenttiin.

Maksettujen verojen kokonaiskertymät säilyivät entisinä lukuun ottamatta pieniä tarkistuksia.

Autojen rekisteröintimaksun käsittelyä muutettiin siten, että se luetaan nyt tuoteveroihin. Muutos tehtiin vuodesta 1997 alkaen, mistä lähtien tieto oli saatavissa. Sitä ennen rekisteröintimaksu sisältyy valtion markkinatuotokseen.

Työllisten määrää tarkistettiin ylöspäin 1990-luvulta alkaen enimmillään noin 20 000 henkeä. Tehtyjen työtuntien määrää tarkistettiin lähinnä alaspäin, enimmillään yli 40 miljoonaa työtuntia. Tarkistukset perustuvat palkkojen, työpanoksen ja keskipalkkojen yhteensovittamiseen.

EKT 2010 -uudistukseen sisältyy myös kohtia, jotka eivät suoraan vaikuta nyt julkaistuihin aikasarjoihin. Tällaisia ovat muun muassa standarditakausten käsittely, päästöoikeuksien käsittely, eläkelisätaulukon ja varallisuustilinpidon kehittäminen.

3. Vaikutukset keskeisiin aggregaatteihin

3.1 Keskeiset aggregaatit

Oheisessa taulukossa on esitetty keskeisten aggregaattien muutokset verrattuna EKT95:n mukaiseen tilinpitoon. Vuoden 2012 muutokseen vaikutti myös normaali ennakkotietojen tarkentuminen.

Taulukko 1. Keskeisten aggregaattien muutokset, miljoonaa euroa.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bruttokansantuote	4 066	5 149	4 643	6 038	6 211	6 958	6 849	6 754	8 039	8 711	8 376	8 125	6 719
Tuonti	-684	-636	-162	246	586	490	-248	-68	271	482	262	97	1 738
Vienti	-258	-455	-256	163	459	431	-894	-292	363	1 309	249	-220	825
Kulutusmenot	-405	-73	-447	260	322	623	648	530	715	1 523	945	991	855
Investoinnit	4 976	4 985	5 260	5 490	5 894	6 173	6 190	6 765	7 586	7 182	7 235	7 087	6 437
Varastojen muutos		17	-22	-22	-30	-50	-39	-346	-293	-730	209	364	17
Bruttokansantulo	4 227	5 284	4 877	6 240	6 161	6 887	6 836	7 153	7 460	8 230	8 215	8 485	6 806
Nettokansantulo	1 547	2 243	1 436	2 403	2 074	2 480	2 094	2 360	2 210	2 054	1 835	1 930	-72
Palkansaajakorvaukset	1 171	711	836	534	633	640	1 093	847	476	387	312	252	494
Toimintaylijäämä/sekantulo	198	1 376	291	1 606	1 661	2 011	1 091	1 178	2 385	2 146	1 612	1 267	-801
Kiinteän pääoman kuluminen	2 680	3 041	3 441	3 837	4 087	4 407	4 742	4 793	5 250	6 176	6 380	6 555	6 878

3.2 Bruttokansantuote ja bruttokansantulo

Olli Savela ym.

Bruttokansantuotteen arvo kasvoi kaikkina vuosina. Vuonna 1975 tason nousu oli vain 0,7 prosenttia, mutta suurimmillaan 5,1 prosenttia vuonna 2009. Bruttokansantuotteen tason noususta seuraa, että kaikki suhdeluvut ja osuudet, joissa jotakin lukua verrataan bruttokansantuoteeseen, pienenevät ellei vertailtava luku kasva suhteellisesti vähintään yhtä paljon kuin bruttokansantuote.

Bruttokansantuote kasvoi ennen kaikkea tutkimus- ja kehittämistoiminnan uuden käsittelyn seurauksena. Vakuutustoiminnan uusi laskentamenetelmä vaikutti bruttokansantuotetta pienentävästi 2000-luvun alussa.

Taulukko 2. Eri tekijöiden vaikutus bruttokansantuotteen muutokseen, prosenttiyksikköä.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Tutkimus ja kehittäminen	3,4	3,3	3,4	3,5	3,6	3,7	3,6	3,6	3,9	4,0	4,0	3,7	3,4
Asejärjestelmien kuluminen	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Vakuutustoiminnan menetelmämuutos	-1,0	-0,3	-0,7	0,2	0,0	0,3	0,1	-0,1	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,0
Arvonlisävero	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2
Muut muutokset	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	-0,1	0,1	0,4	0,3	0,3	-0,4
Bruttokansantuote yhteensä	3,1	3,7	3,2	4,1	4,1	4,4	4,1	3,8	4,3	5,1	4,7	4,3	3,5

Bruttokansantulon muutoksiin vaikuttivat bruttokansantuotteen muutosten lisäksi myös ulkomaisten ensitulojen muutokset. Niitä olivat muun muassa EU:lle maksetun alv-maksun käsittelyn muutos, ulkomaisen rakennustoiminnan käsittelyn muutos sekä ulkomaisten osinkojen, korkojen ja palkkojen muutokset. Bruttokansantulo muuttui aiemmasta joko enemmän tai vähemmän kuin bruttokansantuote vuodesta riippuen.

Bruttoarvonlisäys kasvoi sektoreittain tarkasteltuna eniten yrityksissä ja julkisyhteisöissä (ml. korkeakoulut), koska tutkimus- ja kehittämistoiminta tapahtuu pääasiassa niissä.

Taulukko 3. Bruttoarvonlisäyksen muutos sektoreittain, miljoonaa euroa.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Yritykset	4 003	4 062	4 133	4 243	4 566	4 798	4 977	5 053	5 759	5 874	5 647	5 259	3 245
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	-1 249	-297	-922	340	109	546	119	-175	132	263	-116	-47	21
Julkisyhteisöt	1 389	1 476	1 496	1 564	1 655	1 737	1 864	2 011	2 270	2 479	2 746	3 012	3 276
Kotitaloudet	-74	-79	-85	-97	-111	-128	-124	-77	-44	155	136	-72	87
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-20	-34	-54	-73	-98	-114	-140	-242	-258	-318	-353	-298	-308
Yhteensä	4 049	5 128	4 568	5 977	6 121	6 839	6 696	6 570	7 859	8 453	8 060	7 854	6 321

3.3 Bruttokansantuotteen volyymikehitys

Bruttokansantuotteen vuosittainen volyymimuutos muuttui vain hieman. Enimmillään volyymimuutos muuttui itseisarvoltaan 0,5 prosenttiyksikköä. Muutokset olivat lähinnä seurausta tutkimus- ja kehittämistoiminnan käsittelymuutoksesta. Silloin, kun tutkimus- ja kehittämismenot ovat kasvaneet voimakkaammin kuin bruttokansantuote, on myös bruttokansantuotteen kasvu ollut aiemmin arvioitua suurempaa ja kun tutkimus- ja kehittämismenot ovat supistuneet suhteellisesti enemmän kuin bruttokansantuote, on myös bruttokansantuote supistunut aiemmin arvioitua enemmän.

Aikavälillä 1975-2012 bruttokansantuotteen volyymi kasvoi nyt yhteensä 2,8 prosenttia enemmän kuin aiemmin.

3.4 Vienti ja tuonti

Vienti ja tuonti muuttuivat eri suuntiin vuodesta riippuen. Tavaroiden vienti pääsääntöisesti väheni, mutta palveluiden vienti kasvoi lähinnä valmistuttamisen käsittelyn muutoksen takia. Yhteensä muu-

Olli Savela ym.

tos vaihteli -900 miljoonasta eurosta +1 300 miljoonaan euroon. Myös tavaroiden tuonti väheni ja palveluiden tuonti kasvoi. Yhteensä muutos vaihteli -700 miljoonasta eurosta +1 700 miljoonaan euroon. Vaihtotaseen muutokset jäivät alle miljardiin euroon.

3.5 Investoinnit, kulutus ja varastojen muutos

Investoinnit kasvoivat merkittävästi, koska tutkimus- ja kehittämismenot sekä asejärjestelmien hankinta käsitellään nyt investointeina. Kasvu oli suurimmillaan 7,6 miljardia euroa. Investointiaste eli investointien suhde bruttokansantuotteeseen kasvoi 2000-luvulla keskimäärin 3 prosenttiyksikköä.

Kotitalouksien kulutusmenot muuttuivat pääsääntöisesti ylöspäin, enimmillään yli 700 miljoonaa euroa (1999). Eniten muutoksiin vaikuttivat vakuutukseen, todellisiin asumisvuokriin ja kulkuneuvojen käyttöön tehdyt tarkistukset. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot kasvoivat. Julkiset kulutusmenot kasvoivat vuodesta 2007 alkaen, mutta vähenivät ennen sitä. Kasvuun vaikutti julkisyhteisöjen, erityisesti paikallishallinnon sektorirajauksen laajennus. Vähentymiseen taas vaikutti asejärjestelmien hankinnan ja tutkimus- ja kehittämismenojen käsittelyn muuttaminen.

Varastojen muutokset muuttuivat lähinnä metsien nettokasvun muutoksen ja valmistuttamisen käsittelyn muutoksen takia.

3.6 Nettoluotonanto

Eri sektoreiden nettoluotonanto eli rahoitusasema muuttui vaihtelevasti. Vähiten muuttui julkisyhteisöjen nettoluotonanto. Rahoitus- ja vakuutuslaitosten nettoluotonanto heikkeni eri syistä eri vuosina. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen nettoluotonantoa heikensi kulutusmenojen kasvu. Ulkomaiden nettoluotonanto pääasiassa parani eli Suomen kansantalouden nettoluotonanto heikkeni.

Käsitteellisesti EKT 2010 vastaa uutta maksutasemanuaalia BPM6 eli tilinpidon ulkomainen nettoluotonanto ja maksutasetilaston vaihtotase ovat yhtenevät. Käytännössä aikasarjoissa on vielä pieniä eroja, jotka tullaan kuitenkin jatkossa poistamaan.

Taulukko 4. Eri sektoreiden nettoluotonannon muutos, miljoonaa euroa.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Yritykset	-1 551	-572	-241	278	335	1 033	658	688	-166	1 483	1 067	996	-375
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	-493	-645	-1 156	-323	-366	-758	-989	-631	-169	-301	-823	-766	35
Julkisyhteisöt	62	59	45	66	50	25	20	-31	24	97	254	-61	88
Kotitaloudet	1 084	1 214	1 252	357	16	52	595	390	48	-471	-97	683	-135
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	98	-112	-86	-166	-228	-389	-454	-406	-451	-686	-722	-937	-372
Ulkomaat	-131	95	132	181	345	308	866	19	653	-213	321	183	1 082